Politieke Markt

Vergadering van 3 oktober 2023

Beleid en Uitvoering - Vergunningverlening en T&H

Wijziging Welstandsnota en Erfgoednota

Auteur

Marga Hoven

Overlegd met

Ronald Jongedijk, Welstands- en monumentencommissie

Portefeuillehouder

M. Smit

Andere betrokken portefeuillehouders

M. Scheringa

T. Jongman

Samenvatting

Er komen de laatste tijd steeds meer aanvragen binnen voor het plaatsen van zonnepanelen binnen beschermde stads- en dorpsgezichten en op of bij monumenten. Er zijn in 2018 richtlijnen opgesteld voor de plaatsing van zonnepanelen in beschermde stads- en dorpsgezichten en op monumenten, maar bij toetsing blijkt dat de panelen hieraan vaak niet voldoen. De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) heeft ook richtlijnen opgesteld voor zonnepanelen op monumenten en in beschermde stads- en dorpsgezichten. De RCE richtlijnen bieden (onder voorwaarden) meer mogelijkheden voor het plaatsen van zonnepanelen op hoofdgebouwen die zichtbaar zijn vanuit de openbare ruimte, dan de gemeentelijke richtlijnen.

De noodzaak voor verduurzaming en energietransitie wordt steeds belangrijker. Ook op monumenten en in beschermde stads- en dorpsgezichten kan niet meer worden ontkomen aan de plaatsing van PV-systemen. Daarbij moet een afweging worden gemaakt tussen de noodzaak van het treffen van duurzame maatregelen en het behoud van de cultuurhistorische waarden. De huidige richtlijnen die de gemeente hanteert worden steeds meer als te beperkend ervaren. Onderzocht is op welke manier de gemeentelijke richtlijnen verruimd kunnen worden. Daarbij zijn de richtlijnen van de RCE als uitgangspunt genomen.

Dit heeft geleid tot nieuwe richtlijnen, waarbij meer rekening is gehouden met de daadwerkelijk aanwezige cultuurhistorische/monumentale waarden van een pand of een gebied. Dit betekent dat er, ook op hoofdgebouwen, vaker PV-systemen geplaatst kunnen worden. Er mogen geen zonnepanelen worden geplaatst op dakvlakken die een visuele verstoring opleveren. Dit zijn dakvlakken die op een prominente plek binnen het beschermde stads- of dorpsgezicht liggen. Er mogen ook nog steeds geen PV-systemen worden geplaatst op een rieten dak. Dit levert een te grote aantasting op van de karakteristieken van de bebouwing. Een andere aanpassing is dat de eis voor zwarte zonnepanelen is losgelaten. Doordat zonnepanelen in steeds meer kleuren verkrijgbaar zijn, is nu de richtlijn dat de

kleur van de panelen zoveel mogelijk moet zijn afgestemd op de kleur van de dakbedekking. Hierdoor worden de panelen minder opvallend.

Voor de plaatsing van PV-systemen in de tuin zijn nu ook expliciete richtlijnen opgesteld, zodat dit ook mogelijk wordt gemaakt.

Om de toetsing aan de richtlijnen juridisch te verankeren, is het nodig dat de Bijlage 4 van de Erfgoednota wordt aangepast, net als de Welstandsnota. Als onderdeel van de procedure voor het aanpassen van deze beleidsstukken, zijn de ontwerp richtlijnen 6 weken ter inzage gelegd. Inwoners en andere belanghebbenden hebben hun zienswijze naar voren kunnen brengen. Van de mogelijkheid om een zienswijze naar voren te brengen is geen gebruik gemaakt. Uw raad wordt nu voorgesteld om de Welstandsnota en Bijlage 4 van de Erfgoednota aan te passen, zodat aanvragen voor een omgevingsvergunning aan de verruimde uitgangspunten getoetst kunnen worden.

Beschrijving

Inleiding

De noodzaak voor verduurzaming en energietransitie wordt steeds actueler. De vraag om zonnepanelen (PV-systemen) te plaatsen komt ook steeds vaker van eigenaren van monumenten/panden binnen beschermde stads- en dorpsgezichten. In 2018 zijn in de gemeente richtlijnen vastgesteld voor het plaatsen van zonnepanelen in beschermde stads- en dorpsgezichten en op monumenten.

Ook op rijksniveau wordt de opgave voor verduurzaming en energietransitie onderkend. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) heeft daarom richtlijnen opgesteld voor de toepassing van PV-systemen op en bij monumenten en binnen beschermde stads- en dorpsgezichten. Wanneer aan deze richtlijnen wordt voldaan is volgens de RCE geen sprake van een onevenredige aantasting van cultuurhistorische/monumentale waarden.

De huidige richtlijnen die de gemeente hanteert worden steeds meer als te beperkend ervaren. Onderzocht is op welke manier de gemeentelijke richtlijnen verruimd kunnen worden. Daarbij zijn de richtlijnen van de RCE als uitgangspunt genomen.

Dit heeft geleid tot nieuwe richtlijnen, waarbij meer rekening is gehouden met de daadwerkelijk aanwezige cultuurhistorische/monumentale waarden van een pand of een gebied. Dit betekent dat er, ook op hoofdgebouwen, vaker PV-systemen geplaatst kunnen worden. Er moet dan wel aan bepaalde randvoorwaarden voldaan worden om de invloed op de omgeving of het monument zoveel mogelijk te beperken.

Om aanvragen voor een omgevingsvergunning aan de nieuwe richtlijnen te kunnen toetsen moeten de richtlijnen worden gekoppeld aan het beleid waaraan de aanvragen getoetst moeten worden: Bijlage 4 van de Erfgoednota en de Welstandsnota Steenwijkerland. De wijzigingen hebben 6 weken ter inzage gelegen. Er zijn in deze periode geen zienswijzen ingediend.

Gewenst resultaat

Het goed en transparant kunnen toetsen aan de verruimde mogelijkheden voor het plaatsen van PV-systemen op en bij monumenten en in beschermde stads- en dorpsgezichten.

Argumenten

Deze onderdelen van de Welstandsnota zijn van toepassing op monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten. Hiervoor gaan de nieuwe richtlijnen gelden.

Beschermde stads- en dorpsgezichten

In de Welstandsnota waren tot nu toe geen expliciete criteria opgenomen voor zonnepanelen/PV-systemen in beschermde stads- en dorpsgezichten. Bij toetsing van aanvragen werd naar de richtlijnen in Bijlage 4 van de Erfgoednota gekeken.

Om meer duidelijkheid te geven aan initiatiefnemers en om de toetsing door de welstands- en monumentencommissie transparanter te maken, worden de nieuwe richtlijnen voor PV-systemen als criteria opgenomen in de Welstandsnota. Ze worden daarom toegevoegd aan de welstandscriteria die nu al voor de gebieden van de beschermde stads- en dorpsgezichten gelden.

Hoofdlijn blijft dat de voorkeur uitgaat naar plaatsing van de PV-systemen op een plek waar ze een zo klein mogelijke aantasting van de waarden van een gebied opleveren. Dit kan bijvoorbeeld een tuin zijn of een dak van een bijgebouw. Op dakvlakken op een prominente plaats in een beschermd stads- of dorpsgezicht mogen (nog steeds) geen PV-systemen worden geplaatst (in zichtassen, plein- park of havenwanden, beeldbepalende/monumentale straatwanden, dominerende volumes, daken die boven de omliggende daken uitsteken). Er mogen geen PV-systemen worden geplaatst op rieten daken, omdat deze dakbedekking een belangrijke karakteristiek is van de bebouwing en plaatsing van PV-panelen deze karakteristiek teveel aantast.

Wanneer een PV-systeem op een dakvlak van een hoofdgebouw of een bijgebouw wordt geplaatst dat een minder prominente positie heeft, maar dat wel zichtbaar is vanuit openbaar toegankelijk gebied, moet aan een aantal randvoorwaarden worden voldaan. Die hebben betrekking op het patroon waarin de zonnepanelen worden gelegd, de kleur van de panelen en het behoud van historische dakelementen. Voor plaatsing van PV-systemen op de grond zijn nu ook criteria opgesteld, omdat die oplossing ook steeds vaker wordt toegepast, vooral in Giethoorn, waar veel rieten daken voorkomen.

Voor nieuwbouw in beschermde stads- en dorpsgezichten zijn meer algemene criteria opgenomen. Omdat daarbij sprake is van een nieuw ontwerp moeten de panelen worden geïntegreerd in de architectuur. Ook moet rekening worden gehouden

Monumenten

in de Welstandsnota staan ook algemene criteria die gelden voor monumenten. Deze criteria staan in § 6.3. De richtlijnen die gelden voor de beoordeling van bouwplannen voor monumenten, inclusief de wijziging voor wat betreft de PV-systemen, worden aan deze paragraaf toegevoegd. Daarmee staan alle toetsingscriteria voor monumenten op één plaats in de Welstandsnota en hoeft een initiatiefnemer niet meer op verschillende plaatsen te kijken om te kunnen beoordelen welke uitgangspunten er voor de verbouw van een monument gelden.

Bij monumenten gelden de volgende uitgangspunten. Wanneer alternatieven elders op het perceel of uit het zicht zijn afgewogen en geen rendabele installatie opleveren kunnen, op basis van een zorgvuldig ontworpen plan, PV-systemen worden aangebracht wanneer er geen sprake is van een onevenredige visuele verstoring van het monument of zijn omgeving. In concrete randvoorwaarden is uitgewerkt wanneer er geen sprake is van een onevenredige verstoring. Die hebben, net als binnen de beschermde stads- en dorpsgezichten, betrekking op het patroon waarin de zonnepanelen worden gelegd, de kleur van de panelen en het behoud van historische dakelementen. Voor plaatsing van PV-systemen op de grond zijn nu ook criteria opgesteld, omdat die oplossing ook steeds vaker wordt toegepast, vooral in Giethoorn, waar veel rieten daken voorkomen.

2.1 De 'Richtlijnen/aandachtspunten welstands- en monumentencommissie m.b.t. de beoordeling van verbouwplannen aan monumenten en plaatsing van PV-systemen op/bij monumenten en in beschermde stads- en dorpsgezichten' vervangen de richtlijnen uit 2018

De 'Richtlijnen/aandachtspunten welstands- en monumentencommissie m.b.t. de beoordeling van verbouwplannen aan monumenten en plaatsing van PV-systemen op/bij monumenten en in beschermde stads- en dorpsgezichten' maken als Bijlage 4 onderdeel uit van de Erfgoednota. Nu de richtlijnen voor zonnepanelen zijn geactualiseerd, moet de bijlage uit 2018 vervangen worden door deze nieuwe bijlage. Uit praktische overwegingen wordt de hele Bijlage 4 vervangen, zodat het

complete actuele beleid voor de toetsing van aanvragen voor monumenten en in beschermde stads- en dorpsgezichten in één bijlage beschikbaar blijft.

Kanttekeningen en risico's

De richtlijnen zijn ter advisering voorgelegd aan de welstands- en monumentencommissie. De opmerkingen zijn in de richtlijnen verwerkt.

Omdat de vraag naar plaatsing van zonnepanelen steeds dringender wordt, kiezen we ervoor de richtlijnen eerst (tijdelijk) aan de Welstandsnota gemeente Steenwijkerland 2004 te koppelen. Dan kan er eerder met de richtlijnen worden gewerkt. De richtlijnen zullen vervolgens aan de nieuwe Welstandsnota of het omgevingsplan worden gekoppeld.

Duurzaamheid en social return

Door de aanpassing van de richtlijnen komen er meer mogelijkheden voor het plaatsen van PV-systemen. Dit levert een positieve bijdrage aan de duurzaamheidsdoelstelling van de gemeente.

Financiële toelichting

n.v.t.

Communicatie en participatie

Er wordt een persbericht uitgegeven en de aanpassing van de Welstandsnota en Bijlage 4 van de Erfgoednota Steenwijkeland worden op de gebruikelijke manier bekendgemaakt en op de gemeentelijke website geplaatst.

Uitvoering en planning

n.v.t.

Is het besluit openbaar?

Ja

Besluit

Het college legt het volgende voor aan de gemeenteraad:

1. De Welstandsnota Steenwijkerland als volgt te wijzigen:

a. De 'Richtlijnen/aandachtspunten welstands- en monumentencommissie m.b.t. de beoordeling van verbouwplannen aan monumenten en plaatsing van PV-systemen op/bij monumenten en in beschermde stads- en dorpsgezichten 2023' worden aan paragraaf 6.3 van de Welstandsnota toegevoegd.

b. Aan de gebieden 3.2 Beschermd stadsgezicht Vollenhove, 4.3 Blokzijl beschermd stadsgezicht, 5.2 Kraggenlandschap/Dwarsgracht en Jonen en 5.3 Kraggenlandschap/Giethoorn beschermd dorpsgezicht worden de criteria voor PV-systemen toegevoegd.

2. Bijlage 4 van de Erfgoednota Steenwijkerland, vastgesteld op 30 oktober 2018, te vervangen door de 'Richtlijnen/aandachtspunten welstands- en monumentencommissie m.b.t. de beoordeling van verbouwplannen aan monumenten en plaatsing van PV-systemen op/bij monumenten en in beschermde stads- en dorpsgezichten 2023'.